Norges vassdrags- og energidirektorat

NVE

Notat

Til:	Signe Nybø, DN	
Fra:	Marit Astrup, NVE	Sign.:
Ansvarlig:		Sign.:
Dato:	19.11.2004	
Vår ref.:		
Arkiv:		
Kopi:		

Overvåking av sterkt modifiserte vannforekomster

Dette notatet er et innspill fra NVE til norsk arbeidsgruppe for overvåking knyttet til EUs rammedirektiv for vann (heretter kalt overvåkingsgruppa). Notatet belyser aktiviteten som hittil har vært knyttet til sterkt modifiserte vannforekomstene (SMVF), utfordringer vi mener bør belyses og forslag til prosjekt som skal besvare spørsmål knyttet til framtidig overvåking av SMVF.

Hva er en SMVF?

SMVF, vannforekomster med fysiske inngrep som det er stor samfunnsmessig betydning i å opprettholde, er en egen kategori (på lik linje med elv, innsjø, marint og overgangsvann). SMVF har et eget definert miljømål: godt økologiske potensiale (GØP) som er avledet av maksimalt økologiske potensiale (MØP). MØP er den beste tilstanden man kan oppnå, gitt at tiltaket opprettholdes etter at alle avbøtende tiltak som ikke har betydelig ugunstig effekt på bruken av vannforekomsten og på miljøet, er iverksatt.

I praksis er det inngrepet i form av vassdragsreguleringer som fører til at vannforekomstene faller inn under kategorien SMVF. Av vassdragsreguleringene er det igjen to underkategorier; reguleringsmagasin (innsjø) og elvestrekninger med sterkt redusert vannføring (elver).

Risikovurdering av SMVF

En SMVF er i utgangspunktet en vannforekomst som ikke når miljømålet god økologiske status (dvs en 'at risk' forekomst). MEN: Etter at de SMVF er samlet i en egen kategori har de som tidligere nevnt fått sitt eget miljømål: Maksimalt økologisk potensial. Selve risikovurderingen for SMVF vil da se slik ut:

- SMVF not 'at risk' - SMVF som når miljømålet godt økologisk potensial
- SMVF 'at risk' - SMVF som **ikke** når miljømålet godt økologisk potensial

Det er den sistnevnte risikovurderingen som ligger til grunn når overvåkingsbehovet vurderes. Endelige miljømål for SMVF vil ikke foreligge før i de vassdragsvise forvaltningsplanene i 2008/2009.

Hva er gjort så langt?

Arbeidet knyttet til SMVF har lenge vært organisert som et prosjekt under karakteriseringsgruppa, men er nå en selvstendig arbeidsgruppe (DN og NVE) som rapporterer direkte til Direktoratsgruppa.

Faglig arbeid

SMVF gruppa har til nå utarbeidet en norsk veileder knyttet til artikkel V aktiviteten (karakteriseringsarbeidet). For tiden jobbes det med å definere miljømålene maksimalt og godt økologisk potensial (MØP og GØP). Det vil bli laget en egen norsk veileder på dette. Det gjøres også et arbeid knyttet til avbøtende tiltak der formålet er å kartlegge hvilke tiltak som gir best effekt.

Karakteriseringsarbeidet

I det pågående karakteriseringsarbeidet er 1200 vannforekomster fått status som foreløpige SMVF kandidater (fSMVF). Dette er 'en romslig' og rent teknisk utvelgelse basert på inngrepsinformasjon med den tanken at det i denne omgang er bedre med en kandidat for mye enn en for lite. Ansvarlig myndighet vil deretter måtte gjøre en samfunnsøkonomisk vurdering av fSMVF for å få bekrefte hvilke vannforekomster som virkelige er SMVF kandidater, og dermed sile ut de som ikke er det.

Hva sier direktivet og overvåkingsveileder generelt om overvåking?

Med utgangspunkt i risikovurderingen som er beskrevet tidliger i notatet er det rimelig å tenke seg at følgende skal gjelde for overvåking av SMVF:

- Langsiktig overvåking (biologiske, kjemiske og fysiske parametere)
    - Skal utføres for SMVF 'not at risk'; dvs de som når miljømålet godt økologiske potensial (GØP):
        - Referansetilstand maksimalt økologisk potensial (MØP) skal overvåkes. Behovet for eventuelle referanselokaliteter vil avhengig av hvordan MØP defineres
        - Menneskeskapte langtidsendringer
- Tiltaksorienter overvåking (mest følsomme parameter)
    - Skal utføres for SMVF 'at risk'; dvs de som ikke når miljømålet godt økologiske potensial (GØP).
        - Skal verifisere status, og at tiltak fungerer

Hva sier direktivet og overvåkingsveileder spesielt om overvåking av SMVF?

I overvåkingsveileder sies det spesielt om overvåking knyttet til SMVF at vurderinger knyttet til status skal baseres på den mest følsomme biologiske parameter i forhold til den eksisterende fysiske endringen.

Utfordringer knyttet til overvåking og SMVF som må diskuteres

- En vurdering av overvåkingsomfanget (vil unngå å overvåke 1200 SMVF)
- Muligheter for bruk av representative stasjoner? Hvilke kriterier skal ligge til grunn?
- Trenger en oversikt over hva som faktisk overvåkes av SMVF (hvilke parametere og vannforekomster).
- I hvor stor grad kan vi bruke eksisterende overvåking av fysiske parametere (vannstand i reguleringsmagasin og vannføring i elver med redusert vannføring) til å imøtekomme overvåkingsbehovet? Er fysiske parametere godt nok som indikatorparametere?
- Hvilke parametere er mest følsomme for reguleringsinngrepene?
- Hvilke dose-respons funksjoner er hensiktsmessig å etablere?
- Er konsekvensene av reguleringsinngrepene overstyrende i forhold til naturtype? (har betyding i forhold til antall overvåkingslokaliteter)
- Trenger vi et representativt antall SMVF referansestasjoner for å dokumentere ulike inngrepstyper og følgende konsekvenser? Igjen: er inngrepet overstyrende i forhold til naturtype?
- Hva er overvåkingsbehovet for de vannforekomstene som aldri vil nå miljømålet godt økologiske potensial (GØP) som beskrevet i Direktivet artikkel 4.4. – 4.7. Bekkeinntak vil til en viss grad komme inn i denne ”kategorien”.

Forslag til prosjekt og prosjektorganisering

NVE forslår at det lyses ut et prosjekt som skal gir svar på problemstillingene som er skissert over. Andre utfordringer knyttet til overvåking av SMVF som overvåkingsgruppa ser behov for kan selvfølgelig også integreres her.

NVE foreslås som finansieringskilde med en økonomisk ramme i størrelsesorden NOK 300.000,-. NVE ønsker å være kontrakspartner for prosjektet, og ser nytten av at prosjektet går parallelt med MØP/GØP prosjektet som er i oppstartsfasen. Det betyr i praksis at prosjektet bør lyses ut i januar 2005.

Det bør nedsettes en referansegruppe med representanter fra SMVF-arbeidsgruppa, NVE og kraftprodusentene for å kunne gi oppdragstaker nødvendig faglig bistand underveis. En mulig løsning er å bruke samme referansegruppe som er nedsatt for MØP/GØP prosjektet. Overvåkingsgruppa vil bli involvert i forhold til utarbeidelse av prosjektbeskrivelse, kriterier for kontraktsinngåelse og valg av konsulent og interne høringsrunder.

NVE ønsker også å se på muligheten for å bruke midler fra PRB studie til å designe et overvåkingsopplegg for Suldal og omkringliggende områder. Geografisk avgrensing bør samsvare med regional myndighets virkeområde.